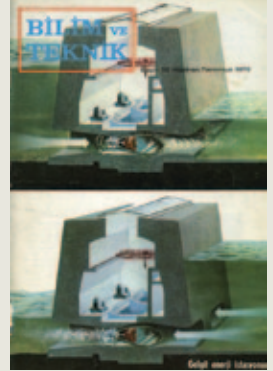

Haziran-Temmuz 1970

Bilim ve Teknik dergisinin 32. sayısı Haziran ve Temmuz sayısı olarak, yani iki aylık çıkmış. Bilim ve Teknik tarihine baktığımızda bu sayıdan sonra dergide böyle bir uygulama yapılmadığını görüyoruz. Bilim ve Teknik'in 32. sayısında en çok dikkati çeken, çeviri yazıların yanı sıra özgün yazılara da yer verilmiş olması. Bunlar Dr. Hikmet Bilir'in yazdığı "Televizyon, Zararlı Işınlara ve Göz" ile Senan Bilgin'in yazdığı ve geçen ay içinden alıntılar yaptığımız "Yeşilköy Havalimanı" başlıklı yazılar.

Derginin bu sayısında, kapak konusu Gelgit İstasyonu olarak seçilmiş. Bu ay Ben Erol'un Midesiyim ve Kabahat Ay'da mı? başlıklı yazılara göz atacağız. Bazı diğer yazıların başlıklarıysa şöyle: Zamanı Geri Yürütmek Mümkün mü?, Tabii Gaz, Süper Tren, Zamanı Durduran Fotoğraf Makinesi.

Ben Erol'un Midesiyim

Kendisi için çalıştığım Erol'u belki hatırlayacaksınız. Erol, 46 yaşındadır. Oldukça mesut bir evlilik hayatı vardır ve sizin diğer bazı dostlarınız gibi o da tipik çalışkan kişilerdendir. Bir süre önce komşularından biri olan Erol'un akciğeri kendi hikayesini sizlere anlatmıştı. Benim hikayem de şöyledir:

Erol'un vücudundaki diğer organlar içinde en çok benden şikayeti vardır. O benim çok önemli olduğumu düşünür. Hakikatte ben daha çok kolaylık sağlayan, bir bakıma bir depodan başka bir şey değilim. Benim yardımımla Erol günde üç öğün yemekle yetenebilir. Halbuki ben olmasaydım, belki

günde altı öğün yemek ihtiyacı duyardı. Bir sindirim söz konusu olduğu zaman, ince bağırsaklar asil sindirim vasıtasını teşkil eder. Ben protein üzerine çalışırım. Proteini parçalayarak kolay sindirilebilen polipeptit haline getiririm. Burada nihai iş ince bağırsak tarafından yapılsa bile, karbonhidratlar, yağlar ve besinlerde de faydalı olurum.

Her ne kadar ben onun sandığı kadar önemli değilsem de ona yaşantısını tatlı geçirecek bir sürü hizmette bulunurum. İç dokumda 35 mil-yon kadar bez vardır ki bunlar günde üç litre kadar hidroklorik asitten ibaret olan mide suyu ifraz eder. Bu asit de protein sindirimini başlatan pepsin enzimi ifrazatını harekete geçirir. Eğer pepsin olmasaydı, Erol çok sevdiği bifteği yemekte muhakkak çok zorluk çekecekti.

Patates püresini işlemek benim ancak birkaç dakikamı alır. Et daha uzun sürer. Yapraklı sebzeler daha çok vaktimi alır. "Mesela ne kadar?" diyeceksiniz... Bunda sebze çeşidiyle Erol'un ruh hali de rol oynar. Eğer ıspanak yemişse beni 24 saat meşgul edebilir.

Erol'un üzüntülerini de paylaşıyorum. O üzüldüğü zaman bendeki adele dalgalanmaları da mide suyu ifrazı da hemen durur. Fakat alışkanlıklarından ötürü olacak, Erol yemek yemeye yine de devam eder. Bütün yedikleri rahatsızlığa ve şişkinliğe sebep olur. Bu gibi hallerde en iyisi onun hiçbir şey yememesidir.

Zor durumlar da başka birtakım problemlere sebep olur. Bu haller bazen ülsere sebep olacak derecede asit üretimini artırır. Erol'un yapacağı en iyi şey, kendini zor durumda hissedince yemek adetini bırakmasıdır. Sık sık fakat az miktarda yemekler asit miktarını kontrol altına almak için en iyi yoldur.

Kabahat Ay'da mı?

İnsanoğlu düşünmeye başlayalıdan beri Ay gökyüzünde esrar dolu bir cisim olarak daima onun aklını çelmiştir. Son aylarda ise onunla o kadar yakınlaştık ki, artık ona Dünyamızın bir kardeşi gözü ile bakıyoruz.

Atlantik Okyanusu kıyılarında yaşayan ve ya tatilini geçirmek üzere oraya giden herkes ister istemez "denizin kuvvetli solunumuna" (gelgitlere) ayak uydurmak zorundadır. Deniz banyo zamanları ve gemilerin limana girip çıkışları hep denizin bu düzenli bir surette değişen kabarması ve inmelerine bağlıdır. Günde iki kez deniz karaları fethetmek üzere kabarıyor.

Gelgitler her gün muazzam su yığınlarını harekete geçirir. Bu enerjinin önemli bir kısmı deniz dibindeki sürtünme tarafından alınır. Bundan Dünya'nın hareketinin çağlar boyunca giderek azalacağı sonucu çıkarılabilir.

Çok hassas ölçü ve kıyaslamalar günlerin gerçekten tarih öncesi çağlarda çok daha kısa olduğunu meydana çıkarmıştır. Mesela bundan iki milyon yıl önce günler 24 saat değil, 18 saat sürmekteymiş. Uzmanlar, Dünya'nın bu frenlemesinin bugün de mevcut olduğu ve bunun her yüzyılda 9,1 saniyeye eriştiği fikrindedir.

Belki bilindiği gibi bize daima aynı yüzünü gösteren eski dostumuz Ay aynı sebeplerden dolayı böyle "hareketsiz" olmuştur. Biz, katı cisimlerde de kütle kuvvetleri dolayısıyla şekil değiştirmelerin olduğunu gördük. Ay da şüphesiz Dünya'nın etkisi altındadır. Eskiden o da dönmekte idiyse, Ay'ın kendisindeki gelgit sürtünmeleri onu daha yavaş dönme-yeye ve nihayet durmaya zorlamış olabilir.

